

در حضور دریا

حسین علیزاده (حامد)

www.kotab.ir

سرشناسه: علیزاده، حسین، ۱۳۴۱
عنوان و نام پدیدآور: در حضور دریا / حسین علیزاده (حامد).
مشخصات نشر: قم: موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری: ۱۹۰ ص.
شابک: ۱-۷۹۴-۴۶۳-۹۶۴-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: شعر فارسی -- قرن ۱۴
رده بندی کنگره: ۱۳۹۳ د ۴۶۳ / ل ۹۶۸۳۴ / PIR ۸۱۵۱
رده بندی دیوبی: ۶۲ / فا ۸
شماره کتابشناسی ملی: ۳۵۸۰۳۹۹

در حضور دریا

حسین علیزاده (حامد)

ادار تدویر: مارن تزویجی معاونت فرهنگی و هنری

رئیسۀ علمی: فاطمه کی دارالحدیث

ناشر: سازمان چاپ و نشر دارالحدیث

مدیر تولید: مصطفی پورنجاتی

مدیر هنری: حسین فاضل‌نگار

تصویرگر جلد: مراد حدادی

طراح جلد و صفحه آرایی: حسین ونک فراهانی

بازخوان: علینقی نگران

چاپ: دوم / ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

شابک: ۱-۷۹۴-۴۶۳-۹۶۴-۹۷۸

قیمت: ۹۵۰۰ تومان

دفتر مرکزی: قم، میدان شهدا، خیابان معلم، پلاک ۱۲۵

دورنگار: ۰۲۵ - ۳۷۷۴۰۵۷۱

نمایشگاه دائمی علوم حدیث: قم، خیابان معلم

تلفن: ۰۲۵ - ۳۷۷۴۰۵۴۵

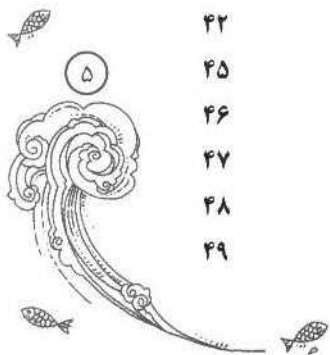
دارالحدیث.ir darolhadith.20@gmail.com

کلیه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است

فہرست اشعار:

۲۱	در آسمان تو
۲۲	خاک کبوتر خیز
۲۳	قبلہ آیینہ ہا
۲۴	کاش آہوی بیابار دو تسمینی شدم
۲۵	روشن ترین تفسیر خدا
۳۰	کوچہ ہاے خراسان
۳۱	مقصد، دیار طوس
۳۲	یا امام رضاؑ
۳۳	تویے کہ شاہ مینے
۳۴	امامت عشق
۳۶	توپ روس
۳۹	نور ایزدی
۴۱	مدیون بارگاہ تو
۴۱	آشنای آسمان
۴۲	خاکبوس
۴۵	حدیث ہجر
۴۶	یک روز صبح
۴۷	کبوتر حرم
۴۸	غزل رضوے
۴۹	مشکات کبریا

- ۵۰ غریب طوس
- ۵۱ دخیل
- ۵۲ خورشید راہ
- ۵۳ پا بوس
- ۵۴ گاہ های بی گے
- ۵۵ لحظہ دیدار
- ۵۶ پروانہ شمع
- ۵۷ روضہ رضا
- ۶۰ آستان رضا
- ۶۱ راہ حرم
- ۶۳ دوا پای بند
- ۶۵ بال استقامت زنان
- ۶۷ نہال باغ ہوا
- ۷۰ بہ موتس دلہ حضرت رضا علیہ السلام
- ۷۱ نور رضا
- ۷۵ زیارت
- ۷۶ یا ضامن آہو
- ۸۰ پروانہ شدن
- ۸۱ آستان کرم
- ۸۳ مثل کفترہای گنبد
- ۸۴ از زبان آفتاب (در راہ خراسان)
- ۸۵ طواف رضا
- ۸۶ برای ولادت حضرت امام رضا علیہ السلام
- ۸۸ سریناہ
- ۸۹ شبے در کوی رضا
- ۹۰ گریہ انگور
- ۹۱ باغ رضوان
- ۹۳ قبلہ اہل دل
- ۹۶ بہشت ما

۹۸	نور در نور
۹۹	چراغ — رزمین لاله خیز
۱۰۲	جوی زیارت
۱۰۳	عرش اعظم آستان
۱۰۵	رخصت دیدار
۱۰۶	ضریح نگاه تو
۱۰۷	دست گره گشا
۱۰۸	پُرم زهره هق گریه
۱۰۹	— ۵۰ هشتم
۱۱۵	با آلِ عیسیٰ هر که در افتاد بر افتاد
۱۱۷	به هر دری ز نام...
۱۱۸	هوا — پرواز
۱۲۱	امام هشتم
۱۲۱	شوق حرم
۱۲۱	کوی رضا
۱۲۱	نغمه خدا
۱۲۲	نفس مسیح!
۱۲۲	نقطه تفاهم
۱۲۳	مولای طلوع!
۱۲۳	زانوی آدب!
۱۲۳	مولای اهل قلم!
۱۲۳	پیغام بهار
۱۲۳	رستاخیز
۱۲۴	خطاب به شاه عباس صفوی
۱۲۵	عطر ضریح
۱۲۵	آینه دل
۱۲۶	لطف
۱۲۶	دلدادگی
۱۲۶	اصل کرم

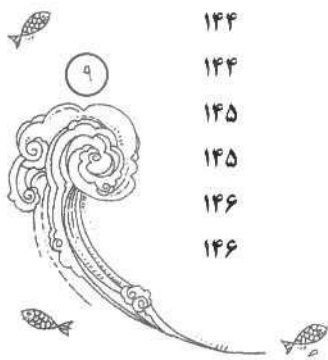
www.ketaboo.ir

۱۲۷	پرچم رضا
۱۲۷	دل
۱۲۷	حسن خلق
۱۲۸	میلاد
۱۲۸	آرزو
۱۲۸	زیارت
۱۲۸	غبارروبی
۱۲۹	ای اشک
۱۲۹	پرش
۱۲۹	طیُّ الأرض
۱۲۹	شکر
۱۳۰	یا علی من معه الرضا علیه السلام
۱۳۰	تکلیف
۱۳۰	رشت
۱۳۰	خداجویان
۱۳۱	چلچراغ جان
۱۳۱	خران
۱۳۱	خانه خورشید
۱۳۱	خوب و بد
۱۳۲	قبله جان
۱۳۲	لطف
۱۳۳	غریب
۱۳۳	توسل
۱۳۴	اشک
۱۳۴	پنجره
۱۳۴	ضریح
۱۳۵	حکمت
۱۳۵	انس و الفت
۱۳۵	گاهی که...

۱۳۶	آینه‌ی آفتاب هشتم
۱۳۶	تختِ رضا
۱۳۷	صبح باصفا
۱۳۷	سرای مولا
۱۳۷	سربزترین بهار
۱۳۷	سایه لطف
۱۳۸	غرق بومه
۱۳۸	فریاد در
۱۳۸	صبح آفتاب
۱۳۹	شوقِ گار
۱۳۹	میلاد خورشید
۱۳۹	کمندتورا!
۱۴۰	اگر نبینمت...
۱۴۰	آسمانِ هشتم!
۱۴۰	چلچراغ
۱۴۱	اَمّا... اَمّا...
۱۴۱	ثبت لحظات
۱۴۲	صید حرم
۱۴۲	احتیاط...!
۱۴۳	سربه زیر
۱۴۲	اشک
۱۴۳	آرزو
۱۴۳	قنوت
۱۴۴	ضامن آهو...
۱۴۴	شوقِ کرم
۱۴۵	امید
۱۴۵	راه حرم
۱۴۶	زائر
۱۴۶	صبحِ هشتم!

۱۴۶	حق همسایه
۱۴۶	فرصت بیداری!
۱۴۷	سلطان دین
۱۴۸	آئینه دل
۱۴۸	راه آسمان
۱۴۸	زخمی غربت
۱۴۹	بر خاک تو
۱۴۹	گدای تو
۱۴۹	چشمه نور
۱۴۹	کعبه نور
۱۵۰	دستار
۱۵۰	پرستار
۱۵۰	گل مسدود
۱۵۰	زینت عرش
۱۵۱	خورشید خراسان
۱۵۱	گره گشا
۱۵۱	رنگ خدا
۱۵۱	قصه شوق
۱۵۲	پور علی
۱۵۲	مجنون تو
۱۵۲	گنج شایان
۱۵۵	تک بیت های رضوی
۱۸۷	کتابنامه گزیده

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

تلاش در جهت شناساندن و ارتباط با الگوهای راستینی چون امام رضا علیه السلام و طایفه تمام علاقه‌مندان به اندیشه حق‌مدارانه شیعه است. از دیرباز تا کنون آثار متعددی در خصوص شناسی و مطالب مرتبط با هر یک از معصومان منتشر شده است. اما رادت شیعیان - و به ویژه ایرانیان - همواره سبب شده است که هر ساله حوزه - شاید رخ‌نمایی آثار جدیدی در این زمینه‌ها باشد. در این میان آثاری که ماه توریست امام رضا علیه السلام سامان می‌یابد از شمارگان بیشتری برخوردار است.

بر زائران آستان مقدس حضرت رضا علیه السلام فرض است که در کنار زیارت حرم مطهر ایشان، معرفت خود را نیز افزایش دهند. سبب حضور نزد اولیای خدا در وجودشان نمایان گردد و از فیض‌های رحمتی این فضای قدسی بهره‌هایی بیشتر نصیبشان گردد.

از این رو معاونت فرهنگی قوه قضاییه مجموعه حاصل از اختیار زائران این حرم الهی قرار می‌دهد تا هر یک از اعضای خانواده همکاران محترم، به فراخور حال خویش بهره‌مند گردند.

پنج ویژگی «بهره‌گیری از منابع معتبر»، «گزیده‌گویی»، «بهره‌مندی از منابع هنری»، «تنوع» و «قابل استفاده بودن برای سلیقه‌های گوناگون» از نکات است که مجموعه حاضر را از آثار مشابه ممتاز می‌سازد.

شش کتاب مجموعه حاضر عبارت‌اند از:

۱. کتاب «ماه هشتم»، مهدی غلامعلی، زندگی‌نامه امام از ولادت تا شهادت، در قالب متونی کوتاه، روان و علمی شامل ۵۵ بخش (به تعداد سال‌های عمر شریف آن حضرت).

۲. کتاب «مینیوی نگاه تو» مجموعه‌ای از داستان‌های کوتاه با مضمون سیره و شخصیت امام رضا علیه السلام با فضاسازی و شخصیت‌پردازی داستانی.

۳. کتاب «در حضور دریا»، حسین علیزاده، در دو فصل شامل «مجموعه‌های گزیده شعر رضوی شامل اشعاری از حکیم سنایی تا امروز (حدود هزار سال)» و «اشعار کوتاه، تک‌بیتی و رباعیات رضوی».

۴. کتاب «اینجا آسمان، نزدیک‌تر است»، مصطفی پورنجاتی، دل‌نگاره‌هایی با مضمون زیارت آستان حضرت امام رضا علیه السلام که اشاراتی غیرمستقیم به معارف امام‌شناسی دارد.

۵. کتاب «مسیحای طوس»، حمید احمدی جلفایی، گلچین چهل کرامت از کرامت‌های امام هشتم.

۶. کتاب «برگزیده کتاب‌شناسی امام رضا علیه السلام»، هادی ربانی، معرفی گزارش‌گونه از منابعی که به کار مخاطبان عمومی می‌آید در دوازده موضوع همراه با مشخصات کتابشناختی.

۷. معاونت فرهنگی دارالحدیث و نویسندگان ارجمندی که در پیدایش آثار موجب که سمت بستند صمیمانه سپاس‌گزاریم و امیدواریم مجموعه فعلی بتواند به معرفت‌بخشانی بگردد و رضایت ایشان را فراهم سازد.

عزیزت فرهنگی قوه قضائیه

در حضور دریا

این ران ملخ که بر سلیمان انداخته
کی قابل آستانه پاک رضاست؟

پیشگفتار

شعر و سرود که ترجمان عاطفه، احساس و شنیدنیان است، همراه
همیشگی انسان از دیرینه‌ترین دوران تا فرداهای دیرینه خواهد بود.
اما در میان مسلمانان و بویژه شیعیان، از دیرباز حجم زیادی از اشعار
درباره پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و خاندان پاک ایشان بوده است؛ اشعار به آینه و
جلوه‌گاه عقیده، اندیشه و ارادت انسانهای باورمند و سخنوران هنرمند است.
آن کانونهای عشق، فضیلت، حماسه و عرفان است.

شعر رضوی

در این میان، خورشید خراسان و هشتمین سپهر ایمان، حضرت رضای علیه السلام
آن هم در ایران و بویژه در قرون اخیر، که همواره صدها قافله دل هم‌ره
او بوده، حضوری دیگر و جلوه‌ای فراتر داشته است. بی‌گمان کیفیت
و کمیت باران گونه اشعار رضوی چندان چشمگیر است. آن برق آسار و به

گسترش بوده است که امروزه صفحاتی پر شمار و برگ‌های زرین فراوانی از ادبیات دینی را به خود اختصاص داده و حقیقتاً مایه تحسین، اعجاب و افتخار گشته است.

اشعار پرتپش رضوی از همان دوران حیات نورانی آن امام مهربان، نخست به عربی، جوشیدن گرفت و با ماجرای مهم، رسمی و پربازتاب ولایت عهدی ایشان در سفری پر باره خراسان، تا حدودی اوج گرفت، هر چند بعدها با انصراف مأمون عباسی، چندان اثری از آنها برجای نماند.

مرحوم دکتر سید جعفر شهیدی^۱ و دکتر غلامرضا جمشید نژاد اول^۲، جمعاً بیش از ۴۵ شاعر نامدار عرب را با نمونه‌های اشعارشان ذکر کرده‌اند که از همان قرن دوم (دوران حیات ظاهری امام علیه السلام) تا امروز، اشعار نغزی در ستایش ایشان سروده‌اند که از مهمترین آنها دعیل خزاعی، ابو نواس عسوازی، ابن معتر (فرزند متوکل خلیفه عباسی)، ابوفراس حمدانی، ابوبکر حواری، صحراب بن عباد، ابن شهر آشوب و شیخ بهایی‌اند که در میان آنها شاعران بزرگوار اهل سنت هم دیده می‌شوند. پس از شهادت مظلومانه امام رضا علیه السلام با وجود موانع و محدودیت‌ها، سرایش مرثیه‌ها نیز درباره ایشان آغاز گشت ولی به عللی، متأسفانه تا پیش از حکیم سنایی غزنوی (قرن پنجم و ششم هجری) شعر فارسی درباره آن حضرت در دست نداریم و اگر هم چیزی بوده، در طوفان روزگار از میان رفته است.

در حضور دریا

علل تأخیر شاعران فارسی

راستی چرا شاعران پارسی‌گو با کمی تأخیر به سرودن درباره حضرت رضا علیه السلام پرداختند؟

دکتر شهیدی درباره علل تأخیر شاعران پارسی‌زبانی که اقدام به سرودن شعر برای امام رضا علیه السلام کردند، چنین نوشته است:

«با توجه بدین نکته که از آمدن اسلام به ایران تا پایان دوره مغولان مذهب رایج در نشأت‌گاه شعر فارسی (شرق ایران) مذهب حنفی بوده است، نباید توقع داشت شاعران، شعر بسیاری در ستایش آل علی سروده باشند، بخصوص که آنچه باقی مانده شعرهای مدحی شاعران درباری

۱. ستایش و سوگ امام هشتم علیه السلام در شعر، کنگره جهانی حضرت رضا علیه السلام، آستان قدس رضوی، ۱۴۰۴ ق، ص ۸ تا ۳۵.

۲. خورشید خراسان، انتشارات پلک، ۱۳۸۷ ش، ص ۱۱۹ تا ۱۵۴.

است که برای نان سروده‌اند، نه از روی عقیده و ایمان، و شعرهایی که زاده احساس و عاطفه پاک سرایندگان آن شعرهاست به تدریج از میان رفته. البته قلمرو آل بویه که مذهب شیعه را ترویج می‌کردند حساب جداگانه دارد و نیز از چند شهر دیگر شاعران شیعی برخاسته و به عربی و فارسی در مدح آل علی سخن سروده‌اند. اما اینان تا عصر تیموری در اقلیت بوده‌اند. فاطمیان در سده چهارم در شرق ایران نفوذی یافتند و شاعران فارسی زبان به ستایش آنان گشودند، اما از شاعران، این مذهب نیز توقع ستایش امام علی، بن موسی الرضا علیه السلام را نباید انتظار داشت، چنانکه در دیوان ناصر خسرو نامی ز امم هشتم نیامده است. لیکن ستایش امیرالمؤمنین علی علیه السلام، امام حسین و دختر پیغمبر را در شعرا و می‌توان دید. با این همه پیش از عصر تنبیه‌ریان شیوع مذهب شیعه شاعران عارف مسلک را می‌بینیم که پاره‌ای شده‌های خود را به ستایش هشتمین امام زینت بخشیده‌اند. در سده هشتم پس از هشتاد و هشت هجوم مغولان و روی کار آمدن تیموریان و نیز با تأسیس حکومت سلاطین مغولان مذهب شیعه در قسمت‌های مهم ایران شایع می‌شود و از سده هشتم هجری است که شعرهای مدحی را در ستایش امامان و از جمله امام هشتم، او ان بنی‌میم، در آغاز سده دهم و تأسیس حکومت صفویان و رسمیت یافتن مذهب شیعه مسلم است که این گونه شعرها فراوان سروده شده است».

در دوران معاصر

در دوره‌های پس از صفویه بویژه از عهد قاجاریان به این رویه رفته‌ترفا و گستره اشعار رضوی افزوده گشت تا جایی که در میان مناسب آستان رضوی عنوان «ملک الشعری» هم دیده می‌شود که مرحومان علی قلی خان و محمد علی خان ملک الشعرای بهار (پدر و پسر) و مرحوم دکتر قاسم رسا از جمله معروفترین آنهایند که اغلب در مراسم اعیاد و وفیات و مناسبت‌ها به سرودن اشعار مناسب در آستان آن حضرت می‌پرداخته‌اند که طبعاً بسیار مورد توجه قرار می‌گرفته است.

اما در دهه‌های اخیر، بویژه پس از انقلاب اسلامی با فوران اشعار رضوی و جهش کمی و کیفی چشمگیر آن مواجهیم که از جمله در کنگره‌های جهانی

رضوی نیز نمود فراوان داشته است. خوشبختانه امروزه دهها کتاب مستقل و گاه مفصل، علاوه بر صدها دفتر و دیوان شعر مشتمل بر اشعار رضوی به صورت چاپی و خطی در دسترس است و همینطور در نشریات، نرم افزارها، سایت‌ها و وبلاگ‌ها و... و این حجم انبوه که خود کتابخانه‌ها و قفسه‌هایی را زیور داده و می‌دهد، می‌طلبد که مورد شناسایی بیشتر و تحلیل قرار گیرد و ای کاش صاحب همتی دست کم کتابشناسی و مآخذشناسی مستقل آن را پدید آورد، تا بزودی شاهد مقالات، کتابها و پایان‌نامه‌هایی درباره نقد و تحلیل و ارزیابی آنها نیز باشیم و بدینوسیله گام‌هایی در جهت رشد و ارتقای بیشتر آنها برداشته شود.

در آرزوی گزیده

و سادۀ این کتاب که ادعا نمی‌کنیم به‌گزیده اشعار رضوی است، باید گفت تنها نمونه‌هایی است که به عنوان پیمانۀ‌هایی از آن خُمخانه و خوشه‌هایی بر آن خرمن انبوه و قطراتی از دریایی که وصف شد، می‌تواند محسوب گردد. هر چند نگاه برخی از بهترین سروده‌ها و ابیات رضوی را هم در میان دارد.

اشعار این مجموعه در درجۀ نخستین یافته است؛ فصل اول مانند برخی دیگر از مجموعه‌های گزیده شعر رضوی شامل اشعاری از حکیم سنایی تا امروز (حدود هزار سال) را در بر می‌گیرد. و در سبک و قالب و محتوا، تنوع بسیار دارد، چنانکه شعر کوتاه و بلند داریم و دید از شاعران شیعه و سنی و آثار شاهکار و متوسط را فرا گرفته است. اینجای این بخش اینکه شامل برخی اشعار وزین ولی کمتر خوانده شده و کمتر رسیده شده‌ای از محمدعلی فروغی ذکاء الملک، فریدون توللی و مهدی اخوان ثالث درباره امام رضا (ع) است. برخی دیگر از شاعران بخش اول که به سبب القیابی ذکر شده‌اند، اگر چندان نام آشنا نیستند اما احساس شد که اندیشه و احساسی برای گفتن دارند. متأسفانه صفحات محدود کتاب موجب شد که ابیاتی از برخی اشعار بلند را حذف کنیم، چنانکه ما را از تقدیم نمونه‌های خوب دیگر هم بازداشت و اگر نام برخی از ستایشگران ارجمند امام هشتم (ع) به میان نیامده، هرگز دلیل بر اهمیت کمتر آنان نخواهد بود و البته این کاستی به گونه‌ای در بخش دوم از فصل دوم جبران شده

است.

و اما فصل دوم که شامل اشعار کوتاه و رباعیات رضوی است، اگر چه در حجم کمتر است اما شاید در معنا اندک نباشد چرا که در نوع خود تازگی و امتیازی دارد و آن بویژه در بخش «تک بیت های رضوی» است که مناسب عصر سرعت تحولات امروزین است. توضیح اینکه به اعتقاد این راقم و سراینده کوچک، شعر مناسب دوران ما که عصر ارتباطات و رسانه ها است، عمدتاً شعر کوتاه است و کوتاهترین اشعار هم که به شرط پسندیده شدن، بسرعت رواج می یابد، تک بیت هاست. حتی بسیاری از ضرب المثل ها و سخنان زبانزد و رایج هم بخشی از یک تک بیتی و در حد مصراع است. از اینرو و برای رفع کمبودی که احساس می شد و برای جبران مصراعیت فصل اول، به جستجویی گسترده در چندین هزار بیت از اشعار رضوی پرداختم تا اگر نتوانستم شعر بلندی را به طور کامل نقل کنم، دست کم یک بیت یا ابیاتی از آن را درمغان دوستداران کنم، اما دریغاً که با همه جستجو و جستجویی از تک بیت های ناب و درخشان را نیافتم! با این همه مأیوس نشده، با استمداد از آستان مقدس رضوی، به اقتباس و بازسازی برخی دیگر پرداخته و برخی نیز در فرصتهایی معنوی سرودم. این ابیات هم با نظمی الفبایی در پایان آمده و علت عدم ذکر نام شاعران آنها همین است که برخی راغب به ذکر نام نبودند، برخی ناشناخته بودند، برخی تغییرات اساسی یافتند تا سبب این مجموعه شوند و تعداد قابل توجهی هم سروده این کمتر و بلند درگاه رضوی گردآورنده است. یک مزیت مهم این بخش این است که هر چه به گونه آینه ای کوچک، عصاره و برچکیده ای از صدها سال شعر رضوی از آنها شاعر (اغلب گمنام) است و قابل حفظ شدن، تابلو شدن و اسباب برای آن برای پیامک هاست، پیامک هایی که امروزه واقعیتی فراگیر و اثرگذار است. اهمیت است. فایده دیگر اینکه برای مشاعره ها بویژه مشاعره رضوی به کار می آید و البته بالاترین کاربرد آن ها، کمک به برقراری رابطه بیشتر، آسانتر و عمیق تر با ساحت پاک و آسمانی حضرت رضای علیه السلام است، چرا که آسانتر نیز حفظ می شوند و بازگو می گردند.

امید است که این کوشش ناچیز مقبول خوبان قرار گرفته و بتواند به سهم خود گاهی دلی بلرزاند، آهی و شوری در افکند یا گاهی اشکی به یاد دوست بیفشاند.

در پایان وظیفه دارم که از دست اندرکاران ارجمند مؤسسه پرافتخار دارالحدیث و بویژه از دوست پژوهشگرم جناب آقای عبدالحسین طالعی (نویسنده و شاعر گرامی) و جناب آقای محسن صادقی (مدیر محترم کتابخانه تخصصی امام رضا علیه السلام) که حمایت و تشویق ایشان این ارادتمند را دلگرم کرد، سپاسگزاری کرده و دعای خیر برای مزید توفیق، بدرقه راهشان کنم.

حسین علیزاده . قم مقدس

۱۱ شهریور ۱۳۹۲ شمسی

. صادف با سالروز شهادت امام صادق علیه السلام

